

Міністерство освіти і науки України
Уманський національний університет садівництва

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Методичні вказівки

для проведення практичних (семінарських) занять з дисципліни

«Організація екскурсійної діяльності»

для студентів напрямку підготовки 6.140103 «Туризм»

Умань – 2016

Методичні вказівки для проведення практичних (семінарських) занять з дисципліни «**Організація екскурсійної діяльності**» для студентів напряму підготовки 6.140103 «**Туризм**» – Умань, 2016. – 24 с.

Укладач: Д.В. Нагернюк – к.е.н., викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Рецензент:

Л.А. Слатвінська – доцент кафедри технологій організації туризму і готельно-ресторанної справи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, к.е.н.

М.А. Коротєєв – доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Уманського національного університету садівництва, к.е.н.

Розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи (протокол № 1, від «30» серпня 2016 р.)

Розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні методичної комісії факультету менеджменту (протокол № 1 від «30» серпня 2016 р.)

©Уманський національний університет садівництва, 2016

© Д.В. Нагернюк

Зміст

ВСТУП	4
1. Тематичний план навчальної дисципліни	5
2. Методичні рекомендації по підготовці до семінарських занять.....	9
3. Методичні рекомендації по підготовці до практичних занять.....	11
4. Питання для перевірки знань.....	18
5. Система поточного й підсумкового контролю знань студентів.....	20
6. Рекомендована література.....	23
7. Інформаційні джерела	24

ВСТУП

Дисципліна «Організація екскурсійної діяльності» є одним з професійно-орієнтованих курсів програми підготовки фахівців. Екскурсійна діяльність фактично стає четвертим стовпом туристського продукту, що підтверджується і українським законодавством згідно з положеннями якого її віднесено до когорти характерних туристичних послуг.

Мета вивчення дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» – вивчення дисципліни полягає у засвоєнні теоретичних й придбання практичних навичок з основ організації надання екскурсійних послуг.

Завданнями вивчення дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» є:

- засвоєння основ екскурсійної теорії;
- оволодіння основними прийомами екскурсійної методики і техніки;
- придбання практичних навичок в організації екскурсійних послуг.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- Історію екскурсійної справи в Україні;
- Основні поняття та терміни екскурсійної теорії;
- Методику підготовки екскурсій та її документаційне забезпечення;
- Техніку проведення екскурсій;
- Особливості проведення різних видів екскурсій;
- Особливості менеджменту і маркетингу екскурсійних послуг;
- Професійну майстерність екскурсовода;
- Регіональні екскурсійні ресурси.

вміти:

- проектувати процес обслуговування екскурсантів за окремими етапами надання послуги;
- працювати в складі творчої групи над створенням нової екскурсії;
- розробляти різні види екскурсій з урахуванням диференційованого підходу до екскурсійного обслуговування та наявних регіональних екскурсійних ресурсів;
- оформлювати документацію щодо надання екскурсійних послуг;
- користуватися прийомами екскурсійної методики та техніки.

мати компетентності:

- здатність взаємодіяти в вітчизняними та іноземними клієнтами екскурсійного бюро;
- здатність організувати процес екскурсійного обслуговування туристів і екскурсантів;
- здатність розробляти та проводити різні види екскурсій;
- здатність проводити країнознавчі та краєзнавчі дослідження щодо умов розвитку туризму на визначеній території;
- здатність розроблювати та проводити ефективну продуктову, цінову, збутову політику туристичних підприємств;
- здатність надавати вичерпну інформацію існуючим і потенційним туристам.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план дисципліни розроблено з урахуванням Положення про організацію навчального процесу в Уманському національному університеті садівництва. Тематичний план допомагає студентові зорієнтуватися стосовно того, які теми дисципліни розглядатимуться на лекціях, семінарських, практичних заняттях, а які рекомендується вивчати самостійно за допомогою літературних джерел. При вивченні навчальної дисципліни студент має ознайомитися з програмою дисципліни, з її структурою, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань.

Тематичний план навчальної дисципліни складається з модулів, які об'єднують у собі відносно окремих самостійний блок дисципліни, що логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття, індивідуальна навчально-дослідна робота, самостійна робота студента.

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання індивідуальної науково-дослідної роботи.

У процесі проведення семінарського заняття організується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези доповідей, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена у ході обговорення. Слід зазначити, що у межах навчальної дисципліни з метою досягнення ефекту системності знань семінарські заняття рекомендується проводити не за окремо взятими темами, а в цілому за змістовим модулем. Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямована на формування вмінь та навичок виконання певних видів економічної роботи, а саме обґрунтування висновків щодо напрямів розвитку туризму.

У процесі проведення практичного заняття студенти самостійно або у малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, виробничі ситуації чи ділові ігри. Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Лабораторні роботи – це форма навчального заняття, яка призначена для закріплення теоретичного й практичного матеріалу, набуття навичок роботи з пакетами прикладних програм, що забезпечують ефективну роботу тур агентів та туроператорів стосовно підбору турів, розрахунку їх вартості, формування бази клієнтів та контрагентів.

Наприкінці заняття з метою виявлення ступеня засвоєння матеріалу викладачем проводиться перевірка роботи, яку виконували студенти, та підведення підсумків з виставленням відповідної оцінки залежно від результатів виконаної роботи.

Змістовий модуль 1. Екскурсійна теорія та організація надання екскурсійних послуг на туристсько – екскурсійних підприємствах

Тема 1. Основи екскурсознавства

Екскурсознавство як науковий напрям та навчальна дисципліна. Поняття екскурсознавства як трьох взаємозв'язаних елементів: теорія, методика, практика. Сутність і завдання екскурсійної теорії. Поняття екскурсійної теорії як комплексу поглядів, ідей, положень, які лежать в основі екскурсійної роботи всіх туристсько-екскурсійних установ. Значення і сутність екскурсійної методики. Практика ведення екскурсій.

Історія екскурсійної справи в Україні.

Тема 2. Організація екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах

Види туристсько-екскурсійних організацій в залежності від їх спеціалізації, відношення до споживачів і виконавців екскурсійних послуг, від обсягу структури і видів комерційної діяльності.

Організація надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах. Схема організації надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах: дослідження ринку екскурсійних послуг (особливості екскурсійного маркетингу), створення екскурсій, підготовка екскурсовода, реклама, комунікаційна діяльність, екскурсійне обслуговування, особливості менеджменту екскурсійної діяльності.

Нормативно-правова база екскурсійної діяльності в Україні (Закони, Стандарти, Положення).

Тема 3. Екскурсійна теорія: сутність екскурсії та класифікація екскурсій

Визначення екскурсії. Поняття екскурсії як виду діяльності, як форми пізнання, форми спілкування, як однієї з форм туристських послуг. Основні аспекти екскурсії в практичній діяльності. Особливості екскурсійного процесу.

Функції і ознаки екскурсії. Функції екскурсії: наукової пропаганди, інформаційна, організації дозвілля, формування інтересів, розширення кругозору. Ознаки екскурсії: загальні і специфічні.

Класифікація екскурсій. Класифікація екскурсій за змістом (тематичні і оглядові), складом і кількістю учасників, за місцем проведення, за способом переміщення, за тривалістю, за формою проведення.

Змістовий модуль 2. Екскурсійна методика

Тема 4. Технологія підготовки нової екскурсії. Етапи підготовки нової екскурсії

Технологія підготовки нової екскурсії (15 етапів створення екскурсії) . Зміст процесу розробки нової екскурсії. Творча група її склад. Характер роботи. Розподіл і виконання обов'язків членів групи. Термін підготовки екскурсії.

Загальна схема екскурсії (вступ, основна частина з розподілом на підтеми, заключна частина).

Підготовчий етап створення нової екскурсії (етапи 1-4): 1. Визначення мети і завдань екскурсії. 2. Вибір теми. Поняття теми і назви екскурсії, різниця між ними. 3. Відбір літератури і складання бібліографії. 4. Визначення інших джерел екскурсійного матеріалу.

Етап безпосередньої розробки екскурсії (етапи 5-13). Етап безпосередньої розробки екскурсії включає етапи з 5 по 13. Сутність значення і методика роботи по етапам: 5. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів. Види екскурсійних об'єктів, методика відбору екскурсійних об'єктів. Поняття про картку об'єкта, методика та порядок створення карток об'єктів; 6. Упорядкування маршруту екскурсії. Види маршрутів. Вимоги до екскурсійного маршруту; 7. Об'їзд або обхід маршруту; 8. Підготовка контрольного тексту екскурсії. Сутність і вимоги до контрольного тексту, його основні відмінні риси; 9. Комплектування «Портфеля екскурсовода». Поняття і значення «портфеля екскурсовода». Методика створення і вимоги до експонатів; 10. Визначення методичних прийомів проведення екскурсії; 11. Визначення техніки ведення екскурсії; 12. Складання методичної розробки екскурсії. Структура методичної розробки. Характеристика окремих частин. Поняття про технологічну карту екскурсії, методика її створення; 13. Складання індивідуального тексту. Сутність і вимоги до індивідуального тексту, його основні відмінні риси.

Заключний етап розробки екскурсії (14-15). Етап 14 - захист екскурсії. Можливі види захисту. Етап 15 - Прийом (здача) екскурсії та затвердження екскурсії. Пакет документів по кожній темі екскурсії.

Тема 5. Методичні прийоми ведення екскурсії

Класифікація методичних прийомів.

Методичний прийом показу. Показ його сутність, завдання, умови. Послідовність дій екскурсовода при показі об'єкта. Ступені показу. Види показу. Особливості показу. Показ як реалізація принципу наочності. Методичні прийоми показу: попереднього огляду, панорамного показу, відтворення, зорового монтажу, локалізації подій, абстрагування, зорового порівняння, зорової аналогії, інтеграції, переключення уваги, руху, прийом показу меморіальної дошки.

Методичний прийом розповіді. Основні вимоги до розповіді на екскурсії. Особливості розповіді на екскурсії. Методичні прийоми розповіді: посилення на очевидців, завдання, новизни матеріалу, літературного монтажу, співучасті, дискусійної ситуації, зіткнення протилежних версій, персоніфікацій, коментування, репортажу, цитування, відповідей – питань, екскурсійної довідки, опису, характеристики подій, пояснення, проблемної ситуації, відступу, індукції, дедукції. Сполучення розповіді і показу на екскурсії.

Особливі методичні прийоми на екскурсії. Прийом зустріч з учасникам подій, прийом дослідження, прийом демонстрації наочних посібників, методика їх використання.

Тема 6. Техніка ведення екскурсій

Складові елементи техніки ведення екскурсій. Перевірка екскурсоводом необхідної документації. Знайомство з групою. Розміщення групи біля об'єктів. Вихід і повернення екскурсантів в автобус. Пересування екскурсантів. Місце екскурсовода. Дотримання часу, відведеного на екскурсію в цілому й розкриття окремих підтем. Техніка проведення розповіді при русі автобуса. Відповіді на питання екскурсантів. Паузи в екскурсії. Техніка використання «Портфеля екскурсовода». Дотримання елементів ритуалу.

Змістовий модуль 3. Практика надання екскурсійних послуг

Тема 7. Професійна майстерність екскурсовода

Складові професійної майстерності екскурсовода. Професія екскурсовод. Особистість екскурсовода. Складові професійної майстерності екскурсовода. Вимоги до екскурсовода.

Знання, вміння екскурсовода. Права та обов'язки екскурсовода. Майстерність екскурсовода. Мова та жести екскурсовода.

Методика підготовки екскурсовода до нової екскурсії. Етапи підготовки екскурсовода до нової екскурсії. Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода.

Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супровід. Діяльність Асоціації екскурсоводів України.

Тема 8. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування

Сутність диференційованого підходу. Диференційований підхід до організації, змісту та методів проведення екскурсій в залежності від контингенту екскурсантів. Особливості проведення різних видів екскурсій.

Тема 9. Регіональні екскурсійні ресурси

Природні особливості регіону, та їх можливе використання в наданні екскурсійних послуг.

Характеристика географічного положення, рельєфу, клімату, ґрунтів, рослинного та тваринного світу, гідрологічної сітки, корисних копалини та особливо охоронюваних природних об'єктів (об'єкти природно-заповідного фонду) придатних для організації екскурсій регіону, експозицій музеїв по природничій тематиці.

Історичні і географічні умови та сучасний стан розвитку господарського комплексу регіону. Культурологічні особливості регіону. Характеристика основних об'єктів для проведення тематичних екскурсій історико-культурного та релігійного спрямування.

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ПІДГОТОВЦІ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Формою самостійної роботи є підготовка до практичних та семінарських завдань. Підготовка до занять починається після опрацювання лекційного матеріалу та іншого навчального матеріалу.

Семінарських заняття по курсу передбачені по темам № 1, 2, 3, 4, 6 є обов'язковою частиною навчальної роботи, без якої успішне і якісне засвоєння навчального матеріалу є неможливим. Студент повинен ознайомитися з відповідним розділами в рекомендованій літературі і підготувати відповіді на контрольні питання до семінарського заняття, обміркувати приклади.

Питання до семінару по темі 1.

1. Історія екскурсійної справи.
2. Види туристсько-екскурсійних організацій.
3. Діяльність Асоціації екскурсоводів України.
4. Нормативно-правова база екскурсійної діяльності:
 - Закон України «Про туризм» 324/95-ВР) (у редакції Закону України від 18.11.2003 N 1282-IV(1282-15)
 - Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу та внесених в нього Кваліфікаційних вимог до екскурсоводів
 - Міждержавний стандарт СНД «Туристско - екскурсионное обслуживание. Проектирование туристских услуг ГОСТ 28681. 1-95 (п. 5.8.3. «Проектирование услуги экскурсия»))»

Література:

Основна: 1, 2, 3, 4,1,2 15.

Додаткова: 3.

Питання до семінару по темі 2.

1. Екскурсія як педагогічний процес.
2. Елементи психології на екскурсії.
3. Індуктивний та дедуктивний методи пізнання на екскурсіях.
4. Уява на екскурсіях.
5. Емоції на екскурсіях.
6. Складові логіки в екскурсіях.

Література:

Основна: 5, 7, 8, 16.

Додаткова : 4, 6, 10.

Питання до семінару по темі 3.

1. Методика відбору і вивчення екскурсійних об'єктів.
2. Вимоги до маршруту екскурсії.
3. Значення етапу «об'їзд або обхід маршруту».
4. Підготовка контрольного тексту екскурсії.
5. Комплектування «Портфелю ексурсовода».
6. Складання індивідуального тексту.

Література:

Основна: 7, 8, 13.

Додаткова: 2, 5, 9, 14, 17.

Питання до семінару по темі 4.

1. Показ його сутність, задачі, умови.
2. Послідовність дій ексурсовода при показі об'єкта.
3. Ступені показу. Види показу. Особливості показу.
4. Показ як реалізація принципу наочності.
5. Основні вимоги до розповіді на екскурсії.
6. Особливості розповіді на екскурсії.
7. Рух як методичний прийом.

Література:

Основна: 6, 7, 13.

Додаткова: 5, 7, 8.

Питання до семінару по темі 6.

1. Особистість ексурсовода.
2. Майстерність ексурсовода.
3. Вміння і навички ексурсовода.
4. Мова та жести ексурсовода.
5. Шляхи підвищення професійної майстерності ексурсовода.
6. Професія ексурсовод.

Література:

Основна: 5, 7, 8, 12, 13, 14, 16.

Додаткова: 2, 12, 13.

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ПІДГОТОВЦІ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Відповідно до навчального плану з тем № 3, 4, 5, 6, 7 курсу проводяться практичні заняття. Підготовка до них розпочинається після прослуховування відповідного лекційного матеріалу, роботи на семінарських заняттях та виконання завдань для самостійної роботи по підготовці до практичних занять.

Практичні заняття по темі 3. Методика підготовки екскурсії

Мета – надбання практичних навичок з технології розробки нової екскурсій та заповнення необхідної екскурсійної документації.

Завдання:

- освоїти послідовність технологічних етапів створення нової екскурсії;
- опанувати методику дій на кожному з етапів;
- на конкретній підтемі виконати (пройти) всі етапи створення екскурсії та підготувати повний пакет документів та необхідних матеріалів по ній.

В результаті виконання практичних завдань по темі 3 студент повинен підготувати одну з підтем екскурсії, і оформити повний пакет необхідних документів і матеріалів який включає:

1. Текст вступної частини.
2. Індивідуальний текст.
3. Методичну розробку.
4. Матеріали «Портфелю екскурсовода» (Достатньо однієї одиниці).
5. Картки об'єктів.
6. Текст заключної частини.
7. Список літературних та інших інформаційних джерел.

Практичне заняття № 1 по темі 3:

Технологія виконання 1 і 2 етапів підготовки екскурсії.

До початку практичного заняття студенти завчасно виконують завдання для самостійної роботи по підготовці огляду існуючої екскурсійної тематики на туристичних підприємствах міста та екскурсійних ресурсах регіону.

Етап 1. Вибір теми.

Після оприлюднення доповідей студентів по огляду існуючої екскурсійної тематики на місцевих туристичних підприємствах та екскурсійних ресурсах регіону студенти повинні обрати загальну для всієї групи тему майбутньої екскурсії та сформулювати її назву.

Етап 2. Визначення мети і задач екскурсії.

Студенти повинні сформулювати мету майбутньої екскурсії. Приклад формулювання: розширення кругозору екскурсантів, знайомство екскурсантів з історією і сучасністю міста, отримання додаткових знань з певної тематики, виховання патріотизму і любові до своєї Батьківщини, естетичне виховання та ін.

Задачі екскурсії – досягнути мети шляхом розкриття її теми на конкретних об'єктах.

*Практичне заняття № 2 по темі 3:
Технологія виконання 3 і 4 етапів екскурсії.*

До початку практичного заняття студенти виконують завдання для самостійної роботи по підготовці огляду наявної краєзнавчої літератури (Див. розділ 7. Рекомендована література: Краєзнавча.) відповідної тематики та джерел додаткової інформації.

Етап 3. Відбір літератури і складання бібліографії.

На практичному занятті кожний студент аналізує зміст одного з літературних джерел по темі екскурсії.

Етап 4. Визначення інших джерел екскурсійного матеріалу.

В якості додаткових джерел екскурсійної інформації студенти готують аналітичні доповіді про: інтерактивний або електронний ресурс, картографічні джерела, можливих очевидців подій, архівні матеріали та ін. по темі екскурсії.

*Практичне заняття № 3 по темі 3:
Технологія виконання 5 і 6 етапів екскурсії.*

Етап 5. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів

Використовуючи методику відбору екскурсійних об'єктів, розглянуту на лекціях, студенти відбирають екскурсійні об'єкти, характеризують їх за змістом, за функціональним призначенням, за ступенем збереженості і проводять багатовимірну оцінку екскурсійних об'єктів. Наприкінці в залежності від результатів оцінки студенти повинні відібрати 15-20 екскурсійних об'єктів на яких будуть ґрунтуватися підтеми екскурсії і викладатися додатковий матеріал, окреслюється основний зміст розповіді та назви підтем. Відбір об'єктів закінчується складанням картки об'єкту.

Самостійна робота студентів: на основі лекційного матеріалу щодо структури і вигляду картки об'єкту кожний студент складає картки для всіх об'єктів по підтемі.

Етап 6. Складання маршруту екскурсії.

Студенти на основі лекційного матеріалу спочатку обирають один з варіантів складання маршруту – хронологічний, тематичний, тематико-хронологічний. Після, використовуючи картографічний матеріал та методичні вимоги до екскурсійних маршрутів розробляють 2 варіанти маршруту (основний і додатковий) екскурсії і складають їх схеми.

Самостійна робота студентів по 7 етапу підготовки екскурсії - «Об'їзд або обхід маршруту» полягає у натурному вивченні об'єктів, що увійшли до розробленої підтеми і має на меті уточнити необхідні дані для складання методичної розробки. Так, необхідно визначити місце і розстановку групи біля об'єкту, методичні прийоми показу і розповіді, необхідний час для розкриття підтеми, додаткові методичні рекомендації (наприклад щодо безпечних місць

переходу вулиці, правил поведінки на об'єкті, можливих обмежень щодо показу і розповіді і ін.)

Самостійна робота студентів по 8 етапу «Підготовка контрольного тексту екскурсії» припускає заміну написання контрольного тексту, текстом індивідуальним (Етап 13), і передбачає написання студентом вступної частини, основного тексту та заключної частини своєї підтеми з пропонованим текстом логічного переходу до наступної підтеми.

Самостійна робота студентів по 9 етапу Комплектування «Портфелю екскурсовода» передбачає підготовку і оформлення належним чином одного експонату по підтемі екскурсії.

Практичне заняття № 4 по темі 3. Оформлення методичної розробки екскурсії

Оформлення методичної розробки відбувається в такий спосіб:

1. На титульному листі розташовуються дані: найменування екскурсійної установи, назва теми екскурсії, вид екскурсії, довжина маршруту, тривалість в академічному годинник, прізвищі і посаді укладачів, дата твердження екскурсії керівником екскурсійної установи;

2. На наступній сторінці викладаються мета і задачі екскурсії, схема маршруту з вказівкою об'єктів і зупинок під час екскурсії. Список підтем.

3. Вступ.

4. Методична розробка (Технологічна карта) – таблиця з 7 стовпчиків.

5. Висновок.

Ефективність методичної розробки залежить від правильного заповнення всіх семи граф. Розмір розробки — 6—12 сторінок машинописного тексту.

У 1 графі «Маршрут екскурсії» називається місце початку екскурсії і закінчення I підтеми.

У 2 графі «Місця зупинок» називаються ті об'єкти маршруту, де передбачений вихід з автобуса; передбачається огляд об'єкта з вікон автобуса без виходу чи екскурсантів передбачається зупинка на пішохідній екскурсії.

У графі 3 «Об'єкти показу» перелічують ті пам'ятні місця, основні і додаткові об'єкти, що показують групі на зупинці, у ході чи переїзду пересування групи до наступного зупинці.

Графа 4 «Тривалість екскурсії». Час, що називається в цій графі являє собою суму часу, що затрачається на показ даного об'єкта, розповідь екскурсовода і на пересування екскурсантів по маршруті до наступного зупинці. Тут же необхідно враховувати час, затрачуваний на рух біля об'єктів, що оглядаються, і між об'єктами.

Графа 5 «Найменування підтем і перелік основних питань». Називається підтема, що розкривається на даному відрізку маршруту, у даний відрізок часу, на перерахованих у графі 3 об'єктах. Тут формулюють основні питання, що викладаються при розкритті підтеми.

Графа 6 «Організаційні вказівки». У цю графу включають усі питання, що входять у поняття «Техніка ведення екскурсії»

Графа 7 «Методичні вказівки» визначає напрямок усього документа, формулює основні вимоги до екскурсовода за методикою ведення екскурсії, дає вказівки по використанню методичних прийомів. Варто вказати, де і як застосовуються методичні прийоми. У цій графі також викладається варіант логічного переходу до наступної підтеми, даються рекомендації по показу матеріалів «портфеля екскурсовода», включаються поради по використанню руху екскурсантів.

Практичні заняття по темі 4. Методичні прийоми ведення екскурсії

Мета – надбання практичних навичок з використання методичних прийомів ведення екскурсії.

Завдання:

- засвоїти спектр існуючих методичних прийомів ведення екскурсії;
- засвоїти їх взаємовикористання та типи об'єктів на яких слід використовувати відповідні пари;
- запропонувати прийоми для конкретного екскурсійного об'єкту;
- для конкретної підтеми визначити прийоми розповіді і показу.

Практичне заняття № 1 по темі 4.

Опанування методичних прийомів показу.

Завдання 1. З наданого комплекту фотокарток об'єктів підібрати для кожного з них 2-3 прийоми показу. Обґрунтувати свій вибір і продемонструвати один з обраних прийомів.

Завдання 2. Підібрати прийоми показу для об'єктів, що відносяться до кожної з підтем екскурсії.

Практичне заняття № 2 по темі 4.

Опанування методичних прийомів розповіді.

Студентам завчасно видається завдання для самостійної роботи по підготовці матеріалів по найвідомішим екскурсійним об'єктам міста.

Завдання 1. Для кожного з об'єктів підібрати 2-3 прийоми розповіді і використовуючи наявний фактичний матеріал написати індивідуальний текст та продемонструвати його.

Завдання 2. Підібрати прийоми розповіді для об'єктів, що відносяться до кожної з підтем екскурсії.

Завдання для самостійної роботи: з урахуванням обраних прийомів розповіді написати індивідуальний текст по підтемі. Визначити прийоми збереження уваги. Розробити рекомендації по використанню виразних засобів мовлення.

Практичне заняття по темі 5. Техніка ведення екскурсії.

Мета – надбання практичних навичок з використання техніки ведення екскурсії.

Завдання:

- засвоїти вимоги до окремих положень техніки ведення екскурсії;
- для конкретної підтеми розробити рекомендації по техніці ведення екскурсії.

В результаті студенти засвоюють вимоги до окремих положень техніки ведення екскурсії і готуються до заповнення методичної розробки екскурсії та проведення пробної екскурсії

Завдання: на основі лекційного матеріалу сформулювати пропозиції по техніки ведення екскурсії (по кожній з підтем) щодо:

- Знайомство з групою;
- Місця зупинок і виходів до об'єктів;
- Розміщення групи біля об'єктів;
- Пересування між об'єктами, його швидкість;
- Демонстрація матеріалів «Портфелю екскурсовода»;
- Використання пауз;
- Дотримання часу відведеного на висвітлення підтем;
- Організація відповідей на запитання екскурсантів;
- Додержання елементів ритуалу під час екскурсії;
- Місце екскурсовода при пересуванні групи, під час показу та розповіді.

Практичне заняття по темі 6. Професійна майстерність екскурсовода.

Мета – надбання практичних навичок з ведення екскурсії.

Завдання:

- Сформулювати та усвідомити вимоги до професійних здібностей і особистості екскурсовода
- Провести пробну екскурсію по підготовленій підтемі

В результаті студенти власноруч зможуть спробувати себе на посаді екскурсовода та реалізують знання отримані на лекціях, семінарах та під час виконання практичних робіт в реальних умовах ведення пробної екскурсії. Тобто реально пройдуть всі етапи по створенню екскурсії.

Практичне заняття № 1 по темі 6.

Основи професійної майстерності екскурсовода.

Завдання 1. Написати есе на тему «Професія екскурсовод, як я її себе уявляю», де розкрити положення щодо: основних вимог до екскурсовода як до особистості; основних професійних якостей, знань та вмінь екскурсовода; труднощів, пов'язаних з професією екскурсовод; себе на посаді екскурсовода.

Завдання 2. В ході колективного обговорення результатів роботи, зачитування уривків есе скласти «профіль індивідуального екскурсовода».

*Практичне заняття по № 2 темі 6.
Технологія 11 і 12 етапів проведення екскурсії.*

Завдання 1. На основі виконаних практичних робіт та самостійних завдань по темам 3-5 підготуватися до проведення пробної екскурсії по заданій підтемі (Підготувати всі необхідні документи і матеріали для проведення екскурсії);

Завдання 2. Використовуючи методичні прийоми і відповідні моменти техніки екскурсійної роботи провести пробну екскурсію по підтемі.

**Практичне заняття по темі 7.
Особливості проведення екскурсій в музеях.**

Мета – виявлення особливостей проведення та потенціалу музейних екскурсій регіону.

Завдання:

- Виявити музейні екскурсії, що можуть бути складовими частинами тематичних екскурсійних програм;
- Виявити основні відмінності проведенні музейних та звичайних екскурсій.

*Практичне заняття № 1 по темі 7
Виявлення потенційних можливостей музейних установ регіону щодо створення комплексних екскурсійних програм.*

Завдання: 1. Скласти перелік музеїв та тематики їх екскурсійних програм, які діють на території регіону;

Завдання 2. Виявити в які екскурсійні теми можливо залучати відвідування діючих музейних експозицій;

*Практичне заняття № 2 по темі 7
Відвідання музейної екскурсії.*

Завдання 1. Відвідати музейну екскурсію та проаналізувати її основні відмінності від звичайної екскурсії.

*Практичне заняття № 3 по темі 7
Порівняльна характеристика музейної та звичайної екскурсії.*

Завдання 1. Скласти порівняльну характеристику музейної та звичайної екскурсій за наступними ознаками:

1. Тематика.

2. Екскурсійні об'єкти.
 3. Маршрут.
 4. Текст.
 5. Методичні прийоми показу.
 6. Методичні прийоми розповіді.
 7. Техніка ведення екскурсії.
 8. Тривалість.
- Завдання 2. Зробити загальний висновок.

4. ПИТАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Екскурсознавство, як наука.
2. Екскурсійна методика.
3. Екскурсійна теорія.
4. Роль екскурсійної практики в розвитку екскурсознавства.
5. Екскурсія, її сутність.
6. Ознаки екскурсії.
7. Функції екскурсії.
8. Схема екскурсійного процесу.
9. Екскурсійний метод пізнання.
10. Особливості екскурсійного методу в порівнянні з іншими методами пізнання.
11. Екскурсія, як вид діяльності.
12. Екскурсія, як педагогічний процес.
13. Компоненти педагогічної діяльності екскурсовода: конструктивний, організаційний, комунікативний, пізнавальний.
14. Елементи психології на екскурсії. Види психологічних процесів на екскурсії: пізнавальні (відчуття, уява, мислення), емоційні (уболівання) вольові (посилення роботи пам'яті, збереження уваги).
15. Увага на екскурсіях. Види уваги. Засоби збереження та активізації уваги.
16. Логіка, її вимоги.
17. Варіанти логічних переходів на екскурсіях.
18. Класифікація екскурсій. Основні ознаки класифікації екскурсій.
19. Класифікація екскурсій за змістом.
20. Оглядова екскурсія, її особливості.
21. Тематична екскурсія, її особливості, групи тематичних екскурсій.
22. Класифікація екскурсій за складом учасників.
23. Класифікація екскурсій за місцем проведення.
24. Історія екскурсійної справи.
25. Туристсько-екскурсійні організації.
26. Організація екскурсійної роботи на туристичних підприємствах.
27. Сутність екскурсійної методики її вимоги.
28. Технологія підготовки нової екскурсії.
29. Етапи підготовки екскурсії.
30. Тема і підтема екскурсії. Їх різниця й співвідношення.
31. Визначення мети й завдань екскурсії.
32. Види екскурсійних об'єктів.
33. Принципи відбору екскурсійних об'єктів для показу в даній екскурсії.
34. Картка об'єкта.
35. Упорядкування маршруту екскурсії. Вимоги до маршруту.
36. Значення етапу об'їзду й обходу маршруту.
37. Індивідуальний і контрольний тексти.
38. «Портфель екскурсовода».

39. Методична розробка екскурсії.
40. Перелік основних документів, необхідних для проведення екскурсії.
41. Показ, його сутність, завдання й вимоги для показу.
42. Сходинки показу.
43. Види показу.
44. Особливості показу.
45. Методичні прийоми показу.
46. Розповідь на екскурсіях, вимоги, форми й завдання.
47. Особливості розповіді на екскурсіях.
48. Методичні прийоми розповіді.
49. Сполучення розповіді й показу в екскурсіях.
50. Особливі методичні прийоми проведення екскурсії
51. Техніка проведення екскурсії.
52. Професія екскурсовода.
53. Особистість екскурсовода.
54. Майстерність екскурсовода.
55. Мова екскурсовода.
56. Уміння й навички екскурсовода.
57. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування.
58. Основні поняття музеєзнавства.
59. Типи й профілі музеїв.
60. Експозиційно-виставкова робота музею.
61. Особливості проведення музейних екскурсій.

4. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО Й ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка й оцінювання знань студентів може проводитись в наступних формах:

1. Оцінювання роботи студентів у процесі практичних і семінарських занять.
2. Оцінювання виконаних індивідуальних завдань.
3. Проведення проміжного контролю.
4. Проведення підсумкового іспиту.

Загальна оцінка з дисципліни складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних занять, оцінки за виконання індивідуальних завдань та оцінки за виконання завдань проміжного та підсумкового контролю.

Порядок поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання здійснюють під час проведення практичних занять і воно має на меті перевірити рівень підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- 1) активність і результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;
- 2) виконання індивідуальних завдань;
- 3) виконання завдань проміжного контролю.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях

Оцінювання проводять за 4-бальною шкалою за наступними критеріями:

- 1) розуміння, рівень засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) рівень засвоєння матеріалу з дисципліни;
- 3) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- 4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні завдань, винесених на самостійне опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінка «відмінно» ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної доповіді до усіх п'яти зазначених критеріїв. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку студента на відповідну кількість балів.

При оцінювання практичних завдань увага приділяється також якості та самостійності їх виконання, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу

(згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась з вимог не виконується, то оцінка знижується.

Рівень знання матеріалу, оцінюється за 4-бальною системою і згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів конвертується в систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за націон. системою	Оцінка за системою
A	<i>Відмінно</i> – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5	90-100%
B	<i>Дуже добре</i> – вище середнього рівня з кількома помилками	4	82-89%
C	<i>Добре</i> – правильна робота з певною кількістю помилок	4	74-81%
D	<i>Задовільно</i> – непогано, але зі значною кількістю помилок	3	64-73%
E	<i>Достатньо</i> – виконання задовольняє мінімальні критерії	3	60-63%
FX	<i>Незадовільно</i> – потрібно доопрацювати на перездачу	2	35-59%
F	<i>Незадовільно</i> – обов'язковий повторний курс	2	0-34%
ABCDE	Зараховано		60-100%
FXF	Не зараховано		1-59%

Проміжний контроль

Проміжний контроль рівня знань спрямований на те, щоб виявити рівень опанування студентом лекційного матеріалу й вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді тестування.

При цьому тестове завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на розв'язання практичного завдання. Тестове завдання містить запитання одиничного і множинного вибору різного рівня складності.

Для визначення рівня знань студентів за допомогою тестових завдань використовують наступні критерії оцінювання:

оцінка «відмінно» – виставляється у випадку, якщо студент правильно відповів на 20 - 18 тестових запитань;

оцінка «дуже добре» – 17 - 16 правильних відповідей;

оцінка «добре» – 15 - 13 правильних відповідей;

оцінка «задовільно» – 12 - 10 правильних відповідей;

оцінка «достатньо» – 9 - 7 правильних відповідей;

оцінка «незадовільно» – 6 - 5 правильних відповідей;

оцінка «незадовільно» – 4 - 2 правильні відповіді.

Тести для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів за відповідними змістовими модулями.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання оцінюються за такими критеріями:

- 1) самостійність виконання;
- 2) логічність та послідовність викладення матеріалу;
- 3) повнота розкриття теми практичного завдання;
- 4) обґрунтованість висновків;
- 5) використання статистичної інформації та додаткових літературних джерел;
- 6) наявність конкретних пропозицій;
- 7) якість оформлення.

Враховуючи те, що питома вага оцінки кожного з видів навчальної роботи студента у підсумковій (загальній) оцінці визначається, виходячи із їх вагомості у теоретичній та практичній підготовці фахівця, структури та змісту навчальної дисципліни, кількість балів розподілено так:

Таблиця 2

Оцінка видів навчальної діяльності

№ п/п	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали
Обов'язкові бали		
1.	Виступ на семінарському занятті за змістовим модулем	0 – 5 балів
2.	Розв'язування задач, виконання вправ	0 – 5 балів
3.	Вчасне виконання модульних контрольних заходів	0 – 10 балів
За вибором студента		
1.	Підготовка письмового реферату (не більше одного з дисципліни)	1 – 7 балів
2.	Участь у вузівському турі олімпіади	7 балів
3.	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції	7 балів
4.	Участь у конкурсі студентських наукових робіт	8 балів
5.	Участь у всеукраїнській предметній олімпіаді	10 балів
6.	Підготовка електронних версій методичного забезпечення навчальної дисципліни	до 15 балів
Заохочувальні бали		
1.	Публікація статті у фаховому виданні за напрямом навчальної дисципліни	15 балів
2.	Призове місце на всеукраїнській предметній олімпіаді чи конкурсі студентських наукових робіт	20 балів
3.	Призове місце на все університетській предметній олімпіаді	10 балів
4.	Заохочувальні бали за творчий підхід до навчання	1 – 5 балів

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Закон України «Про внесення змін до закону України «Про туризм», від 18 листопада 2003 року, № 1282- IV.
2. ГОСТ 28681.1-95 Туристско-экскурсионное обслуживание. Проектирование туристских услуг.
3. ГОСТ 28681.2-95 «Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристические услуги. Общие требования».
4. ГОСТ 28681.3-95 «Туристско-экскурсионное обслуживание. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов».
5. Герцевич Н.А. Основы экскурсоведения / Н.А. Герцевич. - Минск: Университетское, 1988. - 157с.
6. Гуляев В.Г. Организация туристской деятельности. Учебное пособие / В.Г. Гуляев – М.: Нолидж – 1996. – 312 с.
7. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: Учебник. - 3-е изд., перер. и дополн. / Б. В. Емельянов. - М.: Советский спорт, 2000. – 224 с.
8. Емельянов Б.В. Экскурсоведение: Учебник. – 5-е изд. – М.: Советский спорт, 2004. – 216 с.
9. Илюхин М. М. Музейные экскурсии. Методические рекомендации / М.М. Илюхин. - М.: ЦРИБ «Турист», 1991 – 80 с.
10. Культурология и экскурсоведение: Конспекты лекций / Сост. К. В. Кулаев. - М.: Российская международная академия туризма, 1998. – 112 с.
11. Мезенцева Г.Г. Музеезнание / Г.Г. Мезенцева. – К., 1980. – 134 с.
12. Менеджмент туризма: Туризм как объект управления: Учебник. Под ред. Квартальнова В.А. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 302с.:
13. Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій. Укладач О.О. Каролоп.- К.: Видавничий центр КНТЕУ. - 2002. – 45 с.
14. Савина Н. В. , Горбылева З .М. Экскурсоведение; Учеб. пособие / Н.В. Савина, З. М. Горбылева. – Мн.: БГЭУ, 2004. – 335 с.
15. Федорченко В. К., Костюкова О. М., Дьорови Т. А., Олексійко М. М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навч. посібник.- К.: “Кондор”. – 2004. – 166 с.
16. Чагайда І. М., Грибакова С. В. Екскурсознавство. Навчальний посібник. – К.: “Кондор”, 2004. – 204 с.

Додаткова:

1. Бабанина О. В. Наглядность в экскурсии. Методические рекомендации/ О. В. Бабанина.- М.: ЦРИБ "Турист", 1976. - 24с.
2. Дьякова Р. А., Емельянов Б. В., Пасечный П.А. Основы экскурсоведения: Учебное пособие для слушателей фак.общ. профессий пед. ин-ов. / Р. А. Дьякова, Б. В. Емельянов, П. А. Пасечный. - М.: Просвещение, 1985. – 256 с.
3. Дьякова Р. А. История экскурсионного дела в СССР. Учебное пособие / Дьякова Р. А. - М.: ЦРИБ "Турист", 1981. – 72 с.
4. Жарков А. Д. Экскурсия как педагогический процесс. Методические рекомендации / А. Д. Жарков - М.: ЦРИБ "Турист", 1983.- 40 с.

5. Заломихин В. И. Экскурсионное обслуживание на транспортных маршрутах. Методические рекомендации / В. И. Заломихин. - М.: ЦРИБ «Турист», 1982. – 46 с.
6. Иванов А. Е., Хозиев Б. И., Малышев А. А. Элементы педагогики в экскурсионной работе. Методические рекомендации А. Е. Иванов, Б. И. Хозиев, А. А. Малышев. - М.: ЦРИБ "Турист", 1976. – 62 с.
7. Илюхин М. М. Особенности и средства показа в экскурсии. Методические рекомендации / М. М. Илюхин. - М.: ЦРИБ «Турист», 1980. – 80 с.
8. Илюхин М. М. Рассказ на экскурсии. Методические рекомендации / М. М. Илюхин. - М.: ЦРИБ «Турист», 1981. – 48 с.
9. Лобовская Р. А. Использование краеведческих материалов в экскурсиях. Методические рекомендации / Р. А. Лобовская. - М.: ЦРИБ "Турист", 1985. – 32 с.
10. Малышев А. А. Элементы логики в экскурсиях. Методические рекомендации / А. А. Малышев - М.: ЦРИБ "Турист", 1982.- 31с.
11. Національна програма туристсько-екскурсійних маршрутів «Намісто Славутича». – К., 1997. – 242 с.
12. Новиков А. М. Повышение квалификации экскурсоводов. Методические рекомендации / А.М. Новиков - М.: ЦРИБ "Турист", 1980. – 48 с.
13. Омельченко Б.Ф. Экскурсионное общение: Познание, воспитание, отдых / Б.Ф. Омельченко - М.: Наука, 1991.-120с.
14. Организация и методика экскурсионной работы: Учебное пособие / [А. В. Даринский, Л. Н. Кривоносова, В. А. Круглова и др.; Отв.ред. А. В. Даринский]. -Л.: ВПШ культуры, 1983. – 124 с.
15. Пасечный П. С. Туризм и экскурсии / П.С. Пасечный. – М.: Наука, 1983. – 230 с.
16. Седова Н. А. Культурно-просветительный туризм: Учебное пособие. – М.: Советский спорт, 2003. – 96 с.
17. Сичинава В.А. Использование литературных источников в экскурсионной работе. Методические рекомендации/ В. А. Сичинава. - М.: ЦРИБ "Турист", 1976. – 54 с.
18. Сичинава В. А. Экскурсионная работа: (Из опыта). Пособие для учителей. - М: Просвещение, 1981.- 96 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства культури України / [Електронний ресурс] – <http://mincult.kmu.gov.ua/control>
3. Офіційний сайт Департаменту туризму України Міністерства культури і туризму України / [Електронний ресурс] – <http://www.tourism.gov.ua>
4. Все про туризм – туристична бібліотека / [Електронний ресурс] – <http://infotour.in.ua/index.htm>
5. Экскурсии по Украине из Днепропетровска. Туры выходного дня / [Електронний ресурс] – <http://almaz-tur.jimdo.com/екскурсии/>

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

